ਰਾਜੇਸ਼ ਧੀਮਾਨ

ਬਨਾਮ

ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ

(2013 ਦੀ ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਪੀਲ ਨੰ. 1032)

26 ਅਕਤੂਬਰ, 2020

[ਐਨ. ਵੀ. ਰਮਨ, ਸੂਰਿਆ ਕਾਂਤ ਅਤੇ ਰਿਸ਼ੀਕੇਸ਼ ਰਾਏ, ਜੇ.ਜੇ.]

ਨਾਰਕੋਟਿਕ ਡਰੱਗਜ਼ ਐਂਡ ਸਾਈਕੋਟ੍ਰੋਪਿਕ ਪਦਾਰਥ ਐਕਟ, 1985 - ਸ. ਚਰਸ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ ਮੌਕਾ ਰਿਕਵਰੀ ਦੇ ਆਪਣੇ ਕੇਸ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨ ਲਈ ਨੌਂ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅੱਠ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਸੁਤੰਤਰ ਗਵਾਹ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ, ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-3 ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਕਿਸੇ ਸਬੂਤ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਪਰ ਇੱਕ ਵਿਕਲਪਕ ਸੰਸਕਰਣ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਨੇੜਲੇ ਮੰਦਰ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਆਉਂਦੇ ਸਮੇਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇੱਕ ਅਣਪਛਾਤੇ ਤੀਜੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਲਿਫਟ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਵਾਲਾ ਬੈਕਪੈਕ ਉਕਤ ਅਜਨਬੀ ਦੀ ਮਲਕੀਅਤ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੌਕੇ ਤੋਂ ਫਰਾਰ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ, ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਐਨਡੀਪੀਐਸ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ ਵਾਜਬ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋਏ ਸਨ। ਸ਼ੱਕ - ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਤੱਥ ਦੀ ਵੀ ਆਲੋਚਨਾ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-8 ਖੁਦ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਜਾਂਚ ਦੀ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਲਈ ਗੰਭੀਰ ਪੱਖਪਾਤ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਇਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਤੋਂ ਕੋਈ ਚਰਸ ਬਰਾਮਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਆਜ਼ਾਦ ਗਵਾਹ ਦੁਆਰਾ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਪੀਡਬਲਯੂ-3 ਹਾਲਾਂਕਿ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਬਰੀ ਕਰਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਚਰਸ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ। ਐਨ.ਡੀ.ਪੀ.ਐਸ ਐਕਟ ਦੇ 20 ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦਸ ਸਾਲ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਅਪੀਲ 'ਤੇ, ਸੁਣਵਾਈ: ਮੁਕੇਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਰਾਜ (ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਨਾਰਕੋਟਿਕ ਬ੍ਰਾਂਚ) ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਨੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ਕਾਰ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ, ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਜਾਂ ਪੱਖਪਾਤ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇੱਕਮਾਤਰ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿ ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ਕਾਰ ਹੈ, ਦੋਸ਼ੀ ਬਰੀ ਹੋਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਤਤਕਾਲ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਅਨੁਮਾਨ ਕੱਢਣ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-8 ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਖੁਦ ਆਪਣੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਾਂਚ ਦੁਆਰਾ ਕੁਝ ਕਾਰਵਾਈਆਂ (ਜਾਂ ਇਸਦੀ ਘਾਟ) ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਝਿਜਕ ਪੱਖਪਾਤ ਨੂੰ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਣ ਦਾ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਅਣਪਛਾਤੇ ਅਜਨਬੀ ਦੁਆਰਾ ਨਸ਼ਾ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪੂਰਵ-ਚਿਹਰਾ ਮਨਘੜਤ ਹੈ ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਸਬੂਤ ਦੇ ਹੈ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਨੇ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਨ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਖੋਜ ਕਿਸੇ ਪੂਰਵ ਸੂਚਨਾ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਬਲਕਿ ਸਵੈ-ਚਾਲਤ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਹ ਇੱਕ ਸੀ. ਮੌਕਾ ਰਿਕਵਰੀ

ਦਾ ਕੇਸ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-3 ਖੁਦ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਘਟਨਾ ਦੇ ਸਮੇਂ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਉਸਦੇ ਬਿਆਨ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਅਰਥ ਇਹ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕੋਈ ਚਰਸ ਬਰਾਮਦ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਤੋਂ ਕੋਈ ਚਰਸ ਬਰਾਮਦ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਸੁਤੰਤਰ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਨਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ - ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਮੁੜ-ਵਿਚਾਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਪਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਰਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਗਵਾਹੀਆਂ 'ਤੇ ਸਹੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸਮੁੱਚੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਯੋਗਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਜਵਾਬਦੇਹ-ਰਾਜ ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਾਕੀ ਬਚੀ ਦਸ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਲੈਣ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕੋਰਟ

ਹੋਲਡ: ਕੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਵੀ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਪੱਖਪਾਤ ਹੋਇਆ ਸੀ?

1.1 ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਕਾਫ਼ੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੁਕਤੇ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਹੁਣ ਇਕਸਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਵਦ, ਜੇ ਕੋਈ ਹੈ, ਨੂੰ ਮੁਕੇਸ਼ ਸਿੰਘ ਦੀ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਵਿਰਾਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਜਿਸ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੀ ਇਕਾਂਤ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਵੀ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹੋਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਸਪਰਿੰਗ ਬੋਰਡ ਬਣਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਨੂੰ ਉਲਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਹੁਣ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਕਿ ਜਾਂ ਤਾਂ ਅਸਲ ਪੱਖਪਾਤ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਾਂ ਪੱਖਪਾਤ ਦੀ ਅਸਲ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ, ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਵਿਆਪਕ ਅਨੁਮਾਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇ ਨਾਲ। [ਪੈਰਾ 10][1065-ਸੀ-ਡੀ]

1.2 ਇਸਲਈ, ਆਪਣੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ8 ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕੋਈ ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਅਨੁਮਾਨ ਕੱਢਣ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਦੇਖੋ। ਪੱਖਪਾਤ ਦਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਥਿਤ ਦੇਰੀ, ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸੁਤੰਤਰ ਗਵਾਹ ਦੀ ਗੈਰ-ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਉਹੀ ਦਲੀਲਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਜੋ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗਲਤ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਹੋਣ ਲਈ ਰੱਖੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਕੁਝ ਕਾਰਵਾਈਆਂ (ਜਾਂ ਇਸਦੀ ਘਾਟ) ਪੱਖਪਾਤ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ; ਪਰ ਜਾਂਚ ਵਿਚ ਸਿਰਫ਼ ਕਮੀਆਂ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿਚ ਕਮੀਆਂ ਹੀ ਪੱਖਪਾਤ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦੇਣ ਦਾ ਇਕਮਾਤਰ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ। ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਝੂਠੇ ਫਸਾਉਣ ਅਤੇ ਅਸਲ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਛੱਡਣ ਲਈ ਕੋਈ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਇਰਾਦਾ ਮੌਜੂਦ ਸੀ। ਹੋਰ ਤਾਂ ਹੋਰ, ਇੰਨੀ ਵੱਡੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿੱਚ ਚਰਸ ਵੀ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਨਹੀਂ ਲਗਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ। [ਪੈਰਾ 11][1066-ਈ-ਐੱਫ]

ਕੀ ਬਦਲਵਾਂ ਸੰਸਕਰਣ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸੁਤੰਤਰ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਦਾ ਕੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੈ?

2.1 ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਇਹ ਦਲੀਲ ਕਿ ਇੱਕੋ ਘਟਨਾ ਦੇ ਦੋ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਸੰਸਕਰਣ ਹੋਣ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਉਹ ਬਰੀ ਹੋਣ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ, ਕੋਈ ਵਜ਼ਨ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ। ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਪਹਿਲਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ "ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ" ਸ਼ਬਦ ਇੱਕ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਅਰਥ ਹੈ। ਇਹ ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੈਧ ਨਿਰਧਾਰਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਲੋੜੀਂਦੀ ਨਿਸ਼ਚਤਤਾ ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਅੰਦਰੂਨੀ ਉਪਾਅ ਹਨ ਕਿ ਨਿਰਦੋਸ਼ਤਾ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਮੰਨੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਏ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਦਾ ਕੋਈ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਸਬੂਤ ਇੰਨਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋਵੇ ਕਿ ਗਲਤੀ ਦੀ ਕੋਈ ਸੰਭਾਵਨਾ ਮੌਜੂਦ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਸਬੂਤ ਸਿਰਫ ਇੰਨਾ ਨਿਰਣਾਇਕ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਆਮ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚੋਂ ਸਾਰੇ ਵਾਜਬ ਸ਼ੰਕੇ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਣ। [ਪੈਰਾ 14][1067-ਐੱਚ; 1068-ਏ-ਬੀ]

2.2 ਦੂਜਾ, ਇਹ ਦੱਸਣਾ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 313, ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਬਿਆਨਾਂ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਹ ਇੱਕ ਮੰਦਰ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆ ਰਹੇ ਸਨ, "ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਸਾਡੇ ਤੋਂ ਵਾਹਨ 'ਤੇ ਲਿਫਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ"। ਜਦੋਂ ਉਹ ਐਨੀ ਬਾਜ਼ਾਰ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਗੱਡੀ ਦੇ ਕਾਗ਼ਜ਼ਾਤ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਇਸ ਮਕਸਦ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੱਡੀ ਸਮੇਤ ਥਾਣੇ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਤੀਜਾ ਵਿਅਕਤੀ ਘਟਨਾ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਤੋਂ ਫ਼ਰਾਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕਿ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥ ਨੂੰ ਇੱਕ ਅਣਪਛਾਤੇ ਅਜਨਬੀ ਦੁਆਰਾ ਲਿਜਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਰਹੱਸਮਈ ਢੰਗ ਨਾਲ ਲਿਫਟ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਸੜਕ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ ਨੂੰ ਰੋਕਦੇ ਹੀ ਪਤਲੀ ਹਵਾ ਵਿੱਚ ਸਮਾਨ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਗਾਇਬ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ, ਸਾਬਕਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਹੈ। , ਅਤੇ ਸਬੂਤ ਦੇ ਇੱਕ ਟੁਕੜੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਸੰਸਕਰਣ ਦੀ ਇੱਕ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਸਿਰਫ਼ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਇਹ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਨ; ਪੁਲਿਸ ਨਾਲ ਕੁਝ ਗੱਲਬਾਤ ਸੱਚਮੁੱਚ ਹੋਈ ਸੀ; ਕਿ ਵਾਹਨ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦਾ ਕਾਫ਼ੀ ਕਾਰਨ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਖੋਜ ਕਿਸੇ ਪੂਰਵ ਸੂਚਨਾ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਸਗੋਂ ਸਵੈ-ਇੱਛਾ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਹ ਸੰਭਾਵੀ ਰਿਕਵਰੀ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਸੀ। [ਪੈਰਾ 16][1068-ਈ-ਜੀ]

2.3 ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਸੁਤੰਤਰ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਨਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ 'ਤੇ ਦੇਖਭਾਲ ਦਾ ਉੱਚਾ ਮਿਆਰ ਲਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਇਸ ਫਰਜ਼ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੀ ਸੀ। ਇਸ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੇ ਤਰਕ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਇੱਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੇ ਗਠਨ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹਰੇਕ ਗਵਾਹ ਦੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਜਾਂਚ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਸਬੂਤ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਮਾਪਦੰਡ ਨੂੰ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਅਸਮਰਥਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਇਹ ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਤੌਰ 'ਤੇ ਔਖਾ ਵੀ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਮੁੱਚੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਪੁਨਰ-

ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਰਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਗਵਾਹੀਆਂ 'ਤੇ ਸਹੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਅਜਿਹੀਆਂ ਖੋਜਾਂ (ਨਾਂ) ਨਾਲ ਅਸਹਿਮਤ ਹੋਣ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਦੇਖਦੀ। [ਪੈਰਾ 18][1069-ਸੀ-ਈ]

ਕੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਉਲਟਾਉਣ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ

3.1 ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਇੱਕ ਬਰੀ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇੱਕ ਚੁਕਵੀਂ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੀ ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹਨ; ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਹ ਸਾਵਧਾਨੀ ਨਾਲ ਅਭਿਆਸ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਦਾਹਰਣ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹੀ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦੀ ਲੋੜ ਪੈਣ ਵਾਲੇ ਕੁਝ ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਕਾਰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਪੇਟੈਂਟ ਗਲਤੀਆਂ, ਨਿਆਂ ਦਾ ਗੰਭੀਰ ਗਰਭਪਾਤ, ਜਾਂ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਵਿਗੜੇ ਨਤੀਜੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। [ਪੈਰਾ 19][1069-ਐੱਫ]

3.2 ਇੱਥੇ, ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮਕੈਨੀਕਲ ਢੰਗ ਨਾਲ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਗਲਤ ਵਿਆਖਿਆ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਬੂਤ ਦੇ ਬੋਝ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਨ ਲਈ। ਇਸ ਲਈ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਬਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਿੱਚ ਦਖ਼ਲ ਦੇਣ ਅਤੇ ਇੱਕ ਵੱਖਰੇ ਨਤੀਜੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਦੇ ਕਾਫ਼ੀ ਕਾਰਨ ਸਨ। [ਪੈਰਾ 20][1069-ਜੀ-ਐੱਚ]

ਮੁਕੇਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਰਾਜ (ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਨਾਰਕੋਟਿਕ ਬ੍ਰਾਂਚ) (2020) ਐਸਸੀਸੀ ਔਨਲਾਈਨ ਐਸਸੀ 700; ਕੇ. ਗੋਪਾਲ ਰੈਡੀ ਬਨਾਮ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ (1979) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 355: [1979] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 363 - 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ

ਗਿਆਨ ਚੰਦ ਬਨਾਮ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ 1993 ਸੀਰੀ ਐਲ.ਜੇ 3716; ਮੋਹਨ ਲਾਲ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ (2018) 17 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 627: [2018] 9 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 1006; ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਪਵਨ ਕੁਮਾਰ (2005) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 350: [2005] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 417 - ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

<u>ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ</u>

[2018] 9 ਐਸਸੀਆਰ 1006	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ	9 ਲਈ
[1979] 2 ਐਸਸੀਆਰ 363	'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ	15 ਲ
[2005] 3 ਐਸਸੀਆਰ 417	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ	21 ਲ

ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ: 2013 ਦੀ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 1032।

2003 ਦੀ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 85 ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਮਲਾ ਸਥਿਤ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ 28.08.2012 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ।

ਨਾਲ

ਰਾਜੇਸ਼ ਧੀਮਾਨ ਬਨਾਮ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ

2019 ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰ. 112

ਅਭਿਨਵ ਮੁਖਰਜੀ, ਏ.ਏ.ਜੀ., ਸੌਰਭ ਅਜੈ ਗੁਪਤਾ, ਨਿਸ਼ਾਂਤ ਬਿਸ਼ਨੋਈ, ਮਿਸ. ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਪ੍ਰਭਾਕਰ, ਰਜਤ ਜੋਸਫ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ. ਬੀਹੂ ਸ਼ਰਮਾ, ਸ. ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਠਾ ਵਿਜ, ਐਡਵੋਕੇਟ. ਦਿਖਾਈ ਦੇਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਲਈ.

ਵੱਲੋਂ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ

ਸੂਰਿਆ ਕਾਂਤ, ਜੇ.

1. ਵੀਡੀਓ ਕਾਨਫਰੰਸਿੰਗ 'ਤੇ ਸੁਣਿਆ ਗਿਆ।

2. ਇਹਨਾਂ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਮਿਤੀ 28.08.2012 ਦੇ ਇੱਕ ਸਾਂਝੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨਾਰਕੋਟਿਕ ਡਰੱਗਜ਼ ਐਂਡ ਸਾਈਕੋਟ੍ਰੋਪਿਕ ਸਬਸਟੈਂਸ ਐਕਟ, 1985 ("ਐਨਡੀਪੀਐਸ ਐਕਟ") ਦੀ ਧਾਰਾ 20 ਦੇ ਤਹਿਤ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਨੂੰ ਉਲਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਦਸ ਸਾਲ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਅਤੇ 1,00,000 ਰੁਪਏ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ।

ਤੱਥ

3. ਦੋਵੇਂ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਤੱਥ ਸਾਂਝੇ ਹਨ। 09.01.2002 ਨੂੰ, ਦੁਪਹਿਰ 1.00 ਵਜੇ, ਏ.ਐਸ.ਆਈ. ਪੁਰਸ਼ੋਤਮ ਦੱਤ (ਪੀ.ਡਬਲਿਊ8) ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਇੱਕ ਪੁਲਿਸ ਟੀਮ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਪੀ.ਡਬਲਿਊ1), ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਭੂਪ ਸਿੰਘ (ਪੀ.ਡਬਲਿਊ2) ਅਤੇ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਭੋਪਾਲ ਸਿੰਘ (ਪੀ.ਡਬਲਿਊ7) ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ, ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਵਿਖੇ ਟ੍ਰੈਫਿਕ ਦੀ ਚੈਕਿੰਗ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਜਦੋਂ ਬਿਨਾਂ ਨੰਬਰ ਪਲੇਟ ਵਾਲਾ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ। ਗੁਲਸ਼ਨ ਰਾਣਾ (2019 ਦੀ ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 1126 ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ) ਗੱਡੀ ਚਲਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਰਾਜੇਸ਼ ਧੀਮਾਨ (2013 ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 1032 ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ) ਮੋਢੇ ਉੱਤੇ ਇੱਕ ਬੈਕਪੈਕ ਲਟਕਾਈ ਹੋਈ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੁਕਣ ਦਾ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ ਦੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਮੰਗੇ ਗਏ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਇਕ ਹੋਰ ਗੱਡੀ ਨੂੰ ਰੋਕ ਕੇ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲਈ ਗਈ ਅਤੇ ਉਸ ਵਿਚ ਸਵਾਰ ਕਰਮ ਚੰਦ (ਪੀ. ਡਬਲਿਊ.3) ਅਤੇ ਸ਼ਿਵ ਰਾਮ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਬਾਅਦ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਲਈ ਸਥਾਨਕ ਨਿਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਜੋੜਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਪਰ ਕੋਈ ਵੀ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਜਾਂ ਗਜ਼ਟਿਡ ਅਫਸਰ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲੈਣ ਦਾ ਵਿਕਲਪ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਹੀ ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲੈਣ ਲਈ ਸਹਿਮਤੀ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਰਾਜੇਸ਼ ਧੀਮਾਨ ਦੇ ਬੈਗ ਵਿੱਚੋਂ ਚਰਸ ਵਾਲੇ ਪੋਲੀਥੀਨ ਬੈਗ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੇ। ਪੋਲੀਥੀਨ ਦੇ ਥੈਲਿਆਂ ਦਾ ਵਜ਼ਨ 3 ਕਿਲੋ 100 ਗ੍ਰਾਮ ਪਾਇਆ ਗਿਆ। ਕੁਝ ਨਮੂਨੇ ਵੱਖ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਚਰਸ ਨੂੰ ਸੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਕਰਮ ਚੰਦ (ਪੀਡਬਲਯੂ 3) ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਨੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨੂੰ ਥਾਣੇ ਵਿੱਚ ਜਮ੍ਹਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਖੋਜ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਸਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ।

4. ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ ਮੌਕਾ ਰਿਕਵਰੀ ਦੇ ਆਪਣੇ ਕੇਸ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨ ਲਈ ਨੌਂ ਗਵਾਹਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅੱਠ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਸੁਤੰਤਰ ਗਵਾਹ, ਕਰਮ ਚੰਦ (ਪੀ.ਡਬਲਿਊ3) ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਗਵਾਹਾਂ ਨੇ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੀ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ, ਪੀ.ਡਬਲਿਊ3 ਨੂੰ ਵਿਰੋਧੀ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸਨੇ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਗਵਾਹੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਮੌਕੇ ਦਾ ਨਕਸ਼ਾ, ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਮੀਮੋ, ਸਰਚ ਮੀਮੋ, ਸਹਿਮਤੀ ਪੱਤਰ, ਜ਼ਬਤੀ ਮੀਮੋ, ਰੁੱਕਾ ਸੀਲ, ਰਸਾਇਣਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਰਿਪੋਰਟ ਅਤੇ ਚਰਸ ਦੇ ਨਮੂਨੇ ਵੀ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ, ਦੋਵਾਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਬੇਗੁਨਾਹੀ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਕਿਸੇ ਸਬੂਤ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇੱਕ ਵਿਕਲਪਿਕ ਸੰਸਕਰਣ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਨੇੜਲੇ ਮੰਦਰ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਆਉਂਦੇ ਸਮੇਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇੱਕ ਅਣਪਛਾਤੇ ਤੀਜੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਲਿਫਟ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਵਾਲਾ ਬੈਗ ਉਕਤ ਅਜਨਬੀ ਦਾ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੌਕੇ ਤੋਂ ਫਰਾਰ ਹੋ ਗਿਆ।

5. ਵਿਦਵਾਨ ਸਪੈਸ਼ਲ ਜੱਜ ਨੇ ਮਿਤੀ 28.12.2002 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਰਾਹੀਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਐਨਡੀਪੀਐਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋਏ ਸਨ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਗਵਾਹਾਂ ਤੋਂ ਜਾਂ ਤਾਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਾਂ ਉਹ ਵਿਰੋਧੀ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਸ਼ਨ ਕੇਸ ਦਾ ਹਰੇਕ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਤੱਤ, ਅਰਥਾਤ, ਨਿੱਜੀ ਖੋਜ ਮੀਮੋ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸਹਿਮਤੀ ਪੱਤਰ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਰਿਕਵਰੀ ਮੀਮੋ ਤੱਕ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਬਾਰੇ ਸੂਚਿਤ ਕਰਨ ਜਾਂ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ3 ਨੂੰ ਮੋਹਰ ਸੌਂਪਣ ਲਈ ਸੁਤੰਤਰ ਪੁਸ਼ਟੀ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਬੱਦਲ ਹੇਠਾਂ ਆ ਗਏ ਸਨ। ਕੋਡ ਆਫ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ, 1973 ("ਸੀਆਰਪੀਸੀ") ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 100(4) ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸਥਾਨਕ-ਨਿਵਾਸੀ ਨੂੰ ਨਿਰਪੱਖ ਗਵਾਹ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲਤਾ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸਤਗਾਸਾ ਸੰਸਕਰਣ 'ਤੇ ਗੰਭੀਰ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਗਿਆਨ ਚੰਦ ਬਨਾਮ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ 'ਚ ਰਾਜਸਥਾਨ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਨੇ ਇਸ ਤੱਥ ਦੀ ਵੀ ਆਲੋਚਨਾ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਖੁਦ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਜਾਂਚ ਦੀ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਦੋ ਸੰਸਕਰਣ ਉਭਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਸਨ, ਇਸ ਲਈ ਜੋ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਤੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਚਰਸ ਬਰਾਮਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਆਜ਼ਾਦ ਗਵਾਹ ਦੁਆਰਾ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

6. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ, ਬਰੀ ਕਰਨ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਐਨਡੀਪੀਐਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 20 ਦੇ ਤਹਿਤ ਚਰਸ ਰੱਖਣ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਐਨਡੀਪੀਐਸ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਸੁਤੰਤਰ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਹਮੇਸ਼ਾ ਫਾਇਦੇਮੰਦ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੈਰ-ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਇਸਤਗਾਸਾ ਕੇਸ ਲਈ ਘਾਤਕ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜਦੋਂ ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ

ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਯੋਗ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਹੱਥ ਵਿਚ ਲੈਂਦਿਆਂ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸੁਤੰਤਰ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਗੈਰ-ਜਾਂਚ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਲੱਭਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ8 ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦੀ ਅਸਫਲ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਅਤੇ ਸ਼ਿਵ ਰਾਮ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਿੱਤ ਲਿਆ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਾਰੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਮੁੜ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਨਾਲ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਇਸ ਦੇ ਰਸਾਇਣਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਤੱਕ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਹਰ ਪੱਖੋਂ ਮੁਕੰਮਲ ਸੀ। ਪੱਖਪਾਤ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੋਸ਼ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਸਰਕਾਰੀ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਬਿਆਨਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਗਲਤ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੀ ਇੱਕ ਕੈਟੀਨਾ ਨੂੰ ਤੋੜ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਰਾਏ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰਾਂ ਦੀਆਂ ਗਵਾਹੀਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਪੁਸ਼ਟੀ ਦੇ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਮਿਆਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ; ਜੋ, ਸਾਵਧਾਨੀ ਅਤੇ ਸਾਵਧਾਨੀਪੂਰਵਕ ਮੁਲਾਂਕਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਤਤਕਾਲ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਮਿਲ ਗਿਆ ਸੀ. ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀ ਚਰਸ ਦੀ ਮਾਤਰਾ 'ਵਪਾਰਕ' ਮੰਨੀ ਗਈ ਅਤੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ 10 ਸਾਲ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਅਤੇ ਰੁਪਏ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ। ਹਰੇਕ ਅਪੀਲਕਰਤਾ 'ਤੇ 1,00,000 (ਇੱਕ ਲੱਖ ਰੁਪਏ) ਦਾ ਜ਼ੁਰਮਾਨਾ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਵਿਵਾਦ

7. ਅਸੀਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਵਕੀਲਾਂ ਨੂੰ ਕਾਫ਼ੀ ਲੰਬਾ ਸਮਾਂ ਸੁਣਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲਾਂ ਨੇ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਨੂੰ ਉਲਟਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ ਇੱਕੋ ਘਟਨਾ ਦੇ ਦੋ ਵੱਖਰੇ ਸੰਸਕਰਣ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਸਨ, ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਲਈ ਲਾਭਦਾਇਕ ਇੱਕ ਨੂੰ ਅਪਣਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਸਾਡੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਹੋਣ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਇਹ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਅਤੇ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ੀ ਅਫ਼ਸਰ ਇੱਕ ਹੀ ਸਨ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਜਾਂਚ ਦੀ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਅਤੇ ਨਿਰਪੱਖਤਾ 'ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਪੈਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸ਼ਿਵ ਰਾਮ ਦੀ ਗੈਰ-ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਕਰਮ ਚੰਦ (ਪੀਡਬਲਯੂ3) ਦੁਆਰਾ ਗੈਰ-ਪੜਤਾਲ ਨੂੰ ਇਸਤਗਾਸਾ ਕੇਸ ਲਈ ਘਾਤਕ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸੂਖਮ ਫਰਕ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਸੁਤੰਤਰ ਗਵਾਹ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਸਨ ਅਤੇ ਜਿੱਥੇ ਜਿਰ੍ਹਾ ਦੌਰਾਨ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਇਸਤਗਾਸਾ ਦੇ ਸੰਸਕਰਣ ਨੂੰ ਸਰਗਰਮੀ ਨਾਲ ਵਿਵਾਦ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਕਿ ਸੁਤੰਤਰ ਗਵਾਹ ਦੀ ਜਾਂਚ ਨਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਗੈਰ-ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ

---

1 1993 ਸੀਆਰਆਈ ਐਲਜੇ 3716.

ਬਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਭਵਿੱਖਬਾਣੀ ਕਈ ਹੋਰ ਪੈਰਾਂ 'ਤੇ ਵੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ, ਪੀ.ਡਬਲਿਊ3 ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਵਿਕਲਪਿਕ ਸੰਸਕਰਣ ਸਮੇਤ, ਧਾਰਾ 313 ਸੀrPਸੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਐਨ.ਡੀ.ਪੀ.ਐਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 50 ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ।

8. ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਸਿੱਖਿਅਤ ਰਾਜ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ, ਮੁਕੇਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਰਾਜ (ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਨਾਰਕੋਟਿਕ ਬ੍ਰਾਂਚ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੇ ਇੱਕ ਤਾਜ਼ਾ ਫੈਸਲੇ ਵੱਲ ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਿਆ, ਜਿਸ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਬਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਵੀ ਅਧਿਕਾਰਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਪਟਾਇਆ ਹੈ। ਐਨਡੀਪੀਐਸ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ। ਸੁਤੰਤਰ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਨਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਬਾਰੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਦਲੀਲ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਸਰਕਾਰੀ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਅਤੇ ਪ੍ਰੇਰਨਾਦਾਇਕ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ; ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਇੱਕ ਸੁਤੰਤਰ ਗਵਾਹ ਦੁਆਰਾ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਕਾਫ਼ੀ ਹੈ।

ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ

I. ਕੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਵੀ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਪੱਖਪਾਤ ਹੋਇਆ ਸੀ?

9. ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਬਹਿਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਮੁਢਲਾ ਮੁੱਦਾ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ, ਪੀ.ਡਬਲਿਊ8, ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦੇਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਮੋਹਨ ਲਾਲ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਦੇ ਨਾਲ ਖਤਮ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਲੰਮੀ ਲਾਈਨ ਨੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਰੱਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਖੁਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਾਂਚ ਐਨਡੀਪੀਐਸ ਐਕਟ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਉਲਟ ਹੋਵੇਗੀ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੂਰੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਖਤਰੇ ਵਿੱਚ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। .

10. ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਕਾਫ਼ੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੁਕਤੇ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਹੁਣ ਇਕਸਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਵਾਦ, ਜੇ ਕੋਈ ਹੈ, ਨੂੰ ਮੁਕੇਸ਼ ਸਿੰਘ (ਸੁਪਰਾ) ਦੀ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਵਿਰਾਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਜਿਸ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੀ ਇਕਾਂਤ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਵੀ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹੋਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਸਪਰਿੰਗ ਬੋਰਡ ਬਣਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਨੂੰ ਉਲਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਹੁਣ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਕਿ ਜਾਂ ਤਾਂ ਅਸਲ ਪੱਖਪਾਤ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਾਂ ਪੱਖਪਾਤ ਦੀ ਅਸਲ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ, ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਵਿਆਪਕ ਅਨੁਮਾਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇ ਨਾਲ। ਉਪਰੋਕਤ ਨਿਰਣੇ ਵਿੱਚ ਕੱਢੇ ਗਏ

———————

2 2020 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ ਔਨਲਾਈਨ ਸੀ 700.

ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਸਿੱਟਿਆਂ ਨੂੰ ਕੱਢਣਾ ਲਾਹੇਵੰਦ ਹੋਵੇਗਾ:

"102. ਉਪਰੋਕਤ ਚਰਚਾ ਤੋਂ ਅਤੇ ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਅਸੀਂ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਹਵਾਲੇ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ:

I. ਕਿ ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ, (1976) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 15 ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਨਿਰੀਖਣ; ਮੇਘਾ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ, (1996) 11 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 709; ਅਤੇ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਆਫ਼ ਪੁਲਿਸ, ਐਨਆਈਬੀ, ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਬਨਾਮ ਰਾਜੰਗਮ, (2010) 15 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 369 ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨਾ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿ ਮੁਖ਼ਬਰ ਅਤੇ ਜਾਂਚਕਰਤਾ ਇੱਕੋ ਹੀ ਸੀ, ਇਸ ਨੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਬਰੀ ਹੋਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਤੱਥਾਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਆਮ ਤਜਵੀਜ਼ ਰੱਖੀ ਸੀ ਕਿ ਹਰ ਇੱਕ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ਕਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨਾਲ ਪੱਖਪਾਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪੂਰੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਅਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਬਰੀ ਹੋਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ;

II. ਅਜਿਹੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਖੁਦ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ਕਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਜਾਂਚ ਪੱਖਪਾਤ ਜਾਂ ਇਸ ਵਰਗੇ ਕਾਰਕ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਖਰਾਬ ਹੋਈ ਹੈ। ਪੱਖਪਾਤ ਜਾਂ ਪੱਖਪਾਤ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹਰੇਕ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ, ਸਿਰਫ਼ ਕਿਉਂਕਿ ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ਕਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਜਾਂ ਪੱਖਪਾਤ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇੱਕਮਾਤਰ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿ ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ਕਾਰ ਹੈ, ਦੋਸ਼ੀ ਬਰੀ ਹੋਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੇਸ ਤੋਂ ਕੇਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮੋਹਨ ਲਾਲ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ, (2018) 17 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 627 ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਇੱਕ ਉਲਟ ਫੈਸਲਾ ਅਤੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਫੈਸਲਾ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ ਕਿ ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਬਰੀ ਹੋਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ। ਚੰਗੇ ਕਾਨੂੰਨ ਨਹੀਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

[ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ]

---

3 (2018) 17 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 627.

11. ਇਸਲਈ, ਅਸੀਂ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ8 ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਖੁਦ ਉਸਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕੋਈ ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਅਨੁਮਾਨ ਕੱਢਣ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਦੇਖਦੇ। ਪੱਖਪਾਤ ਦਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਥਿਤ ਦੇਰੀ, ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸੁਤੰਤਰ ਗਵਾਹ ਦੀ ਗੈਰ-ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਉਹੀ ਦਲੀਲਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਜੋ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗਲਤ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਹੋਣ ਲਈ ਰੱਖੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਕੁਝ ਕਾਰਵਾਈਆਂ (ਜਾਂ ਇਸਦੀ ਘਾਟ) ਪੱਖਪਾਤ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ; ਪਰ ਜਾਂਚ ਵਿਚ ਸਿਰਫ਼ ਕਮੀਆਂ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿਚ ਕਮੀਆਂ ਹੀ ਪੱਖਪਾਤ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦੇਣ ਦਾ ਇਕਮਾਤਰ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ। ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਝੂਠੇ ਫਸਾਉਣ ਅਤੇ ਅਸਲ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਛੱਡਣ ਲਈ ਕੋਈ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਇਰਾਦਾ ਮੌਜੂਦ ਸੀ। ਹੋਰ ਤਾਂ ਹੋਰ, ਇੰਨੀ ਵੱਡੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿੱਚ ਚਰਸ ਵੀ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਨਹੀਂ ਲਗਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ।

12. ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਰਚਨਾਤਮਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 313 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਕਲਪਕ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਗੰਭੀਰ ਪੱਖਪਾਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਾਰਨ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 'ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ' ਦੋਸ਼ੀ ਨਾ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਕਾਫੀ ਹੈ। . ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੁਕੇਸ਼ ਸਿੰਘ (ਸੁਪਰ) ਦੇ ਪਾਰਸ 18 ਅਤੇ 19 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੱਢਣਾ ਉਚਿਤ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ:-

"18. ਜੇਕਰ ਹੋਰ ਸਾਰੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਬਚਾਅ ਦੀ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ "ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ" ਦੋਸ਼ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਦਾਗੀ ਜਾਂਚ ਜੋ "ਗਵਾਹ" ਹੈ। ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇੱਕ ਜੁਰਮ ਦੇ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਤੱਤ ਲਈ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕ "ਸ਼ੱਕ" ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਹ ਅਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਕੇਸ "ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ" ਦੇ ਪੈਰਾਮੀਟਰ 'ਤੇ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ;

19. ਅਪਰਾਧਿਕ ਜੁਰਮ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜਾਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਖ਼ਤਰਾ ਹੈ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਜਾਂ ਅਪਰਾਧਿਕ ਨਿਆਂ-ਸ਼ਾਸਤਰ ਦੇ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਵਿਕਾਸ ਦੁਆਰਾ ਕੁਝ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਆਨੰਦ ਮਾਣਦਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਨੂੰ "ਮੁਲਜ਼ਮ ਪ੍ਰਤੀ ਪੱਖਪਾਤ" ਦਾ ਕਾਰਨ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਕਿ ਰਫੀਕ ਅਹਿਮਦ ਬਨਾਮ ਯੂ.ਪੀ., (2011) 8 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 300 ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਅਤੇ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ੀ ਪ੍ਰਤੀ ਪੱਖਪਾਤ ਜਾਂ ਨਿਆਂ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਨੂੰ (i) ਨਿਰਪੱਖ ਸੁਣਵਾਈ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ (ii) ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।) ਦੋਸ਼ ਦਾ ਐਲਾਨ ਹੋਣ ਤੱਕ ਨਿਰਦੋਸ਼

ਹੋਣ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਅਤੇ (iii) ਸਬੂਤ ਦੇ ਮਾਪਦੰਡ। ਉਕਤ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਵੀ ਦੋਸ਼ੀ ਵੱਲੋਂ ਪੱਖਪਾਤ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਪਰੋਕਤ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਕੇਵਲ ਇਹਨਾਂ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਕੇਸ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਲਾਭ;

13. ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰੀਖਣਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਮੁਕੇਸ਼ ਸਿੰਘ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਖੋਜ, ਸਿੱਟਾ ਜਾਂ ਹੱਲ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਸਦੀ ਬਜਾਏ, ਨਿਰਣੇ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਧਿਰ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਇੱਕ ਵਿਵਾਦ ਸੀ - ਜਿਸ ਨਾਲ ਬੈਂਚ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਅਸਹਿਮਤ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਵਿਕਲਪਿਕ ਸੰਸਕਰਣ ਅਸਪਸ਼ਟ ਅਤੇ ਅਸੰਭਵ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਸਾਡੀ ਸਮਝ ਤੋਂ ਬਚਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਇੱਕ ਉੱਨਤ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਬਚਾਅ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਗੈਰ-ਜਾਂਚ, ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਪੱਖ 'ਤੇ ਪੱਖਪਾਤ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ।

II. ਕੀ ਬਦਲਵਾਂ ਸੰਸਕਰਣ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸੁਤੰਤਰ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਦਾ ਕੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੈ?

14. ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਇਹ ਦਲੀਲ ਕਿ ਇੱਕੋ ਘਟਨਾ ਦੇ ਦੋ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਸੰਸਕਰਣ ਹੋਣ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਉਹ ਬਰੀ ਹੋਣ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ, ਕੋਈ ਵਜ਼ਨ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ। ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ "ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ" ਸ਼ਬਦ ਇੱਕ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਅਰਥ ਹੈ। ਇਹ ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੈਧ ਨਿਰਧਾਰਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਲੋੜੀਂਦੀ ਨਿਸ਼ਚਤਤਾ ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਅੰਦਰੂਨੀ ਉਪਾਅ ਹਨ ਕਿ ਨਿਰਦੋਸ਼ਤਾ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਮੰਨੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਏ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਦਾ ਕੋਈ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਸਬੂਤ ਇੰਨਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋਵੇ ਕਿ ਗਲਤੀ ਦੀ ਕੋਈ ਸੰਭਾਵਨਾ ਮੌਜੂਦ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਸਬੂਤ ਸਿਰਫ ਇੰਨਾ ਨਿਰਣਾਇਕ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਆਮ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚੋਂ ਸਾਰੇ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਣ।

15. ਕੇ. ਗੋਪਾਲ ਰੈੱਡੀ ਬਨਾਮ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਮਝਾਇਆ ਕਿ "ਜੇਕਰ ਸਬੂਤ ਦੇ ਦੋ ਵਾਜਬ ਸੰਭਾਵੀ ਅਤੇ ਬਰਾਬਰ ਸੰਤੁਲਿਤ ਵਿਚਾਰ ਸੰਭਵ ਹਨ, ਤਾਂ ਇੱਕ ਨੂੰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਪਰ, ਕਲਪਨਾਤਮਕ ਅਤੇ ਦੂਰ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ। ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਦੋਹਰੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਲਾਭ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ, ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ

ਸੰਭਾਵਿਤ ਨਜ਼ਰੀਆ ਲਗਭਗ ਉਨਾ ਹੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿੰਨਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਵਿਚ ਅਜਿਹਾ ਕੇਸ ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸਫਲ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦੋ ਵਾਜਬ ਸਿੱਟੇ ਕੱਢੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

16. ਦੂਜਾ, ਇਹ ਦੱਸਣਾ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 313, ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਬਿਆਨਾਂ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਹ ਇੱਕ ਮੰਦਰ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆ ਰਹੇ ਸਨ, "ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਸਾਡੇ ਤੋਂ ਵਾਹਨ 'ਤੇ ਲਿਫਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ"। ਜਦੋਂ ਉਹ ਐਨੀ ਬਾਜ਼ਾਰ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਗੱਡੀ ਦੇ ਕਾਗ਼ਜ਼ਾਤ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਇਸ ਮਕਸਦ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੱਡੀ ਸਮੇਤ ਥਾਣੇ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਤੀਜਾ ਵਿਅਕਤੀ ਘਟਨਾ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਤੋਂ ਫ਼ਰਾਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕਿ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥ ਨੂੰ ਇੱਕ ਅਣਪਛਾਤੇ ਅਜਨਬੀ ਦੁਆਰਾ ਲਿਜਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਰਹੱਸਮਈ ਢੰਗ ਨਾਲ ਲਿਫਟ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਸੜਕ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ ਨੂੰ ਰੋਕਦੇ ਹੀ ਪਤਲੀ ਹਵਾ ਵਿੱਚ ਸਮਾਨ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਗਾਇਬ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ, ਸਾਬਕਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਹੈ। , ਅਤੇ ਸਬੂਤ ਦੇ ਇੱਕ ਟੁਕੜੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਸੰਸਕਰਣ ਦੀ ਇੱਕ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਸਿਰਫ਼ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਇਹ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਨ; ਪੁਲਿਸ ਨਾਲ ਕੁਝ ਗੱਲਬਾਤ ਸੱਚਮੁੱਚ ਹੋਈ ਸੀ; ਕਿ ਵਾਹਨ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦਾ ਕਾਫ਼ੀ ਕਾਰਨ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਖੋਜ ਕਿਸੇ ਪੂਰਵ ਸੂਚਨਾ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਸਗੋਂ ਸਵੈ-ਇੱਛਾ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਹ ਸੰਭਾਵੀ ਰਿਕਵਰੀ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਸੀ।

17. ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕਰਮ ਚੰਦ (ਪੀ.ਡਬਲਿਊ3) ਦੀ ਗਵਾਹੀ 'ਤੇ ਵੀ ਰਿਲਾਇੰਸ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਹਿਲਾ, ਉਸਦਾ ਬਿਆਨ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਕੋਈ ਤੀਜਾ ਵਿਅਕਤੀ ਮੌਜੂਦ ਸੀ, ਜੋ ਭਾਰਤੀ ਸਬੂਤ ਐਕਟ, 1872 ਦੀ ਧਾਰਾ 60 ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਸੁਣਨਯੋਗ ਹੈ ਅਤੇ ਅਪ੍ਰਵਾਨਯੋਗ ਹੈ। ਦੂਜਾ, ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਉਸਦੀ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। . ਪੀ.ਡਬਲਿਊ3 ਆਪਣੀ ਜਾਂਚ-ਇਨ-ਚੀਫ਼ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਹੋਣ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਪਾਰਟੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ; ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਉਹ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕਰਨ ਦੀ ਇੱਕ ਮਾੜੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਇਹ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਉਹ ਸ਼ਿਵ ਰਾਮ ਦੇ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਦੀ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜਿੱਤ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਤੀਜਾ, ਇਹ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ3 ਖੁਦ ਘਟਨਾ ਦੇ ਸਮੇਂ ਮੌਜੂਦ ਨਾ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ

---

4 (1979) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 355.

ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਸਦੇ ਬਿਆਨ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਅਰਥ ਇਹ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕੋਈ ਚਰਸ ਬਰਾਮਦ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਤੋਂ ਕੋਈ ਚਰਸ ਬਰਾਮਦ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਸੀ।

18. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਸੁਤੰਤਰ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਨਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ 'ਤੇ ਦੇਖਭਾਲ ਦਾ ਉੱਚਾ ਮਿਆਰ ਲਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਇਸ ਫਰਜ਼ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੀ ਸੀ। ਇਸ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੇ ਤਰਕ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਇੱਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੇ ਗਠਨ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹਰੇਕ ਗਵਾਹ ਦੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਜਾਂਚ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਸਬੂਤ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਮਾਪਦੰਡ ਨੂੰ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਅਸਮਰਥਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਇਹ ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਤੌਰ 'ਤੇ ਔਖਾ ਵੀ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਮੁੱਚੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਪੁਨਰ-ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਰਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਗਵਾਹੀਆਂ 'ਤੇ ਸਹੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਖੋਜਾਂ ਨਾਲ ਅਸਹਿਮਤ ਹੋਣ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ।

III. ਕੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਉਲਟਾਉਣ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ?

19. ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਇੱਕ ਬਰੀ ਹੋਣ ਅਤੇ ਚੁਕਵੀਂ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੀ ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹਨ; ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਹ ਸਾਵਧਾਨੀ ਨਾਲ ਅਭਿਆਸ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਦਾਹਰਣ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹੀ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦੀ ਲੋੜ ਪੈਣ ਵਾਲੇ ਕੁਝ ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਕਾਰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਪੇਟੈਂਟ ਗਲਤੀਆਂ, ਨਿਆਂ ਦਾ ਗੰਭੀਰ ਗਰਭਪਾਤ, ਜਾਂ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਵਿਗੜੇ ਨਤੀਜੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

20. ਇੱਥੇ, ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮਕੈਨੀਕਲ ਢੰਗ ਨਾਲ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਗਲਤ ਵਿਆਖਿਆ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਬੂਤ ਦੇ ਬੋਝ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਨ ਲਈ। ਇਸ ਲਈ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਬਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਿੱਚ ਦਖ਼ਲ ਦੇਣ ਅਤੇ ਇੱਕ ਵੱਖਰੇ ਨਤੀਜੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਦੇ ਕਾਫ਼ੀ ਕਾਰਨ ਸਨ।

21. ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦਾ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਪੀਲ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਐਨ.ਡੀ.ਪੀ.ਐਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 50 ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕਰਨ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ, ਇਹ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਗਲਤ ਸਮਝ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਬਨਾਮ ਪਵਨ ਕੁਮਾਰ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਭਾਲ ਲਈ ਸੁਰੱਖਿਆ ਉਪਾਅ ਉਸਦੇ ਬੈਗ ਜਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਲਿਜਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹੋਰ ਸਮਾਨ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਵਧਣਗੇ।

ਇਸਤਗਾਸਾ ਅਤੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਦੋਵਾਂ ਸੰਸਕਰਣਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਇੱਕ ਬੈਕਪੈਕ ਵਿੱਚੋਂ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਖੋਜ ਕਿਵੇਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ, ਐਨਡੀਪੀਐਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 50 ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਸਿੱਟਾ

22. ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਸਾਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਯੋਗਤਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ ਜੋ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਖਾਰਜ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਬਾਂਡ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਹਨ, ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ-ਰਾਜ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਬਾਕੀ ਬਚੀ ਦਸ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਲੈਣ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਸਾਰੀਆਂ ਲੰਬਿਤ ਦਰਖਾਸਤਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਉਸੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਅੰਕਿਤ ਗਿਆਨ ਅਪੀਲਾਂ ਖਾਰਜ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ :- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Pallav

PALLAV THAKUR ADVOCATE

---

5 (2005) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 350.